Ана Цицовић

Траговима Петра I Карађорђевића, краља Србије и Косте Динића, знаменитог српског лекара

Ana Cicović

Sur les traces de Pierre Ier, roi de Serbie et de Kosta Dinitch, illustre médecin serbe

МУЗЕЈ РУДНИЧКО-ТАКОВСКОГ КРАЈА
Musée de la région de Takovo-Rudnik

CENTRE CULTUREL DE SERBIE
КУЛТУРНИ ЦЕНТАР СРБИЈЕ

Република Србија
Министарство културе и информисања
République de Serbie
Ministère de la Culture et de l'Information

Горњи Милановац / Gornji Milanovac
2019.

Издавач / Édition
Музеј рудничко-таковског краја / Musée de la région de Takovo-Rudnik
Горњи Милановац / Gornji Milanovac, Serbie

За издавача / Direction éditoriale
Александар Марушић / Aleksandar Marušić

Превод / Traduction
Снежана Лазић / Snežana Lazić

Лектура и коректура на француском језику / Relecture-correction en langue française
Сиголен Франше д'Епере-Вујић / Sigolène Franchet d'Espèrey-Vujić

Графичка опрема / Mise en page
Вељко Тројанчевић / Veljko Trojančević

Штампа / Impression
Hoteli Tri O d.o.o., Topola

Тираж / Tirage
200 примерака / 200 exemplaires

Фотографије / Photographies
Саша Савовић, Павле Белосавић / Saša Savović, Pavle Belosavić

На корицама / Illustrations de couverture
Краљ Петар I Карађорђевић, фотографија, Музеј рудничко-таковског краја
Коста Динић, фотографија, власништво породице Белосавић
Оружје западно-афричких племена, XIX век (Војни музеј Београд)

Photographie du roi Pierre Ier de Serbie, Musée de la région de Takovo-Rudnik, Serbie
Photographie de Kosta Dinitch, propriété de la famille Bélosavitch
Armes d'une tribu d'Afrique de l'Ouest, XIXème siècle, Musée militaire de Belgrade, Serbie

ISBN 978-86-82877-83-7

Програм је реализован уз подршку
Министарства културе и информисања Републике Србије

Programme conçu et réalisé avec le soutien du
Ministère de la Culture et de l'Information de la République de Serbie

Траговима Петра I Карађорђевића, краља Србије и Косте Динића, знаменитог српског лекара

Турбулентни период с краја XIX и почетка XX века обележио је, како српску, тако и европску средину. Период у којем су ратови, побуне, устанци, смене владарских породица били честа појава. Дубоко, дугогодишње пријатељство краља Петра Карађорђевића и доктора Косте Динића започето је приликом учествовања у буни против Турака 1875. године у Босни и Херцеговини. Током година проведених у изгнанству, у Француској, Швајцарској и белгијском Конгу, били су један другом подстицај и подршка. По доласку у Србију, након Мајског преврата, омиљени српски краљ Петар Карађорђевић и његов близак пријатељ Коста Динић, трудили су се да обезбеде напредак српског народа, развитак науке, културе, просвете и економије по угледу на Француску.

* * *

Краљ Петар I Карађорђевић (1844–1921), је још за живота постао легенда због личне храбрости, поштења, али и због политичке и друштвене модернизације Србије.

Ове, 2019. године, се навршава сто седамдесет пет година од његовог рођења. Био је унук Карађорђа Петровића, вође Првог српског устанка, а син српског кнеза Александра Карађорђевића. Мајка Персида је била унука војводе Јакова Ненадовића.

Кнез Петар је своје школовање започео у Србији, где је завршио основну школу и гимназију. У Женеву одлази 1858. године, где га је затекла вест да је Светоандрејска скупшина сменила кнеза Александра Карађорђевића и поставила на власт Обреновиће. У Женеви је наставио школовање, а 1861. године прешао је у Париз, и уписао у париски колеџ Сент-Барб.

Одлуком француске владе донетом 5. новембра 1862. године кнежевићу Петру је било дозвољено да се упише у чувену војну Академију Сен-Сир у својству иностраног питомца. Међу својим друговима је био познат као Петар Кара. Немогуће је одредити његов живот, утиске и успех у академији јер је из го-

1. Кнез Петар у свечаној униформи, као питомац Војне акедемије Сен-Сир, око 1864. године (Војни музеј Београд)
1. Le prince Pierre Karageorgévitch en uniforme de cérémonie de l'École militaire de Saint-Cyr, vers l'année 1864 (Musée militaire de Belgrade, Serbie)

дина школовања у Сен-Сиру сачувано веома мало података. Живео је у малом елегантном стану на Булевару Малерб. Бавио се фотографијом и сликарством. Завршивши 1864. године школу са чином потпоручника, у жељи да усаврши своје војничко и политичко образовање, ступио је у Специјалистичку артиљеријско-инжењерску школу у Мецу, коју је окончао 1867. године.[1] (сл. 1)

Вишегодишњи боравак у Француској, допринео је уобличавању његових политичких идеја и схватања о парламентаризму, слободи штампе, демократији и њеним институцијама. Петар је заволео Француску као другу отаџбину. Када је избио француско-пруски рат, сматрао је својом чашћу да отпочне војничку каријеру под француском заставом. Легији странаца у саставу XV француског корпуса се придружио 1870. године. Истакао се у борбама код Орлеана и на бојном пољу код Вилерсексела 9. јануара 1871. године. Због испољене храбрости три пута је предложен за одликовање. Одликован је Великим крстом „Легије части" приликом посете Паризу, 1911. године.

Нашавши се након рата поново у Паризу, кнежевић је отпочео „нов" живот. Док је као сенсирски студент, а касније као добровољац, у борбама био предан послу и дужности, сада се предао животу и уживањима. Био је чест посетилац многих париских салона, нарочито салона грофице Трубецкој, у којем је сретао Виктора Игоа, Гистава Флобера, Ивана Тургењева... Посећивао је позоришта и кафане, волео је да се коцка. Имао је близак круг пријатеља, од којих су неки били другови из Сен-Сира, као што је био маркиз де ла Роз.

У то време у Босни и Херцеговини расло је незадовољство турском влашћу. Када је у јуну 1875. бу-

[1] Д. Живојиновић, *Петар I Карађорђевић, живот и дело, у изгнанству 1844–1903. године*, Београд 1988, 52, 124, 133.

2. Кнез Петар као Петар Мркоњић,
Архив Југославије ОЗФ 377-74-21
2. Le prince Pierre Karageorgévitch, à l'époque
où il se faisait appeler Petar Mrkonjitch
(Archives de Yougoslavie 377-74-21)

кнуо устанак у Невесињу, прикључио се устаницима под псеудонимом Петар Мркоњић. Кнежевић Петар упознаје Косту Динића који се такође придружио устаницима. Поред тога што су били рођаци преко породице Ненадовић, постају блиски пријатељи и саборци.[2] Динић заједно са кнезом путује у Ријеку, а потом у Беч ради набавке оружја и муниције, желећи да, како каже, општу ствар помогне онолико, колико су му младићске силе допуштале.[3] (сл. 2)

Након неуспеха устанка, Петар одлази у Црну Гору, где је упознао Зорку, ћерку кнеза Николе Петровића, са којом се венчао 1883. године. Брачни пар се те године накратко настанио у Паризу. Живели су у скромним условима али по свој прилици срећно. Како кнегиња Зорка није могла дуго живети удаљена од завичаја, враћају се на Цетиње, у Црну Гору. Након смрти кнегиње Зорке, Петар се са породицом сели у Женеву 1890. године. Кућу у улици Орденер број 82 у Паризу је продао у априлу 1894. године.

После преврата 29. маја 1903. године, Народна скупштина позвала је кнеза Петра Карађорђевића и одлуком донетом 15. јуна 1903. године изабрала га за краља Србије.

Ступивши на престо, склопио је више привредних, банкарских и војних споразума са Француском. Школски другови из Сен-Сира посетили су краља Петра у Београду 1904. године. Том приликом су му поклонили бисту од белог мермера која је постављена испред главног степеништа Новог двора. Попрсје је урадио његов пријатељ и класни друг, командант Порталис. (сл. 3)

[2] Краљ Петар и Коста Динић су били рођаци преко Јелисавете Цаје Ненадовић, која је Динићу била сестра од тетке Анке Барловац (Динић), а краљу Петру је била ујна.

[3] Петар Мркоњић (Петар А. Карађорђевић), Дневни записници једног усташа о босанско-херцеговачком устанку 1875–1876. године, припремили М. Стевчић и М. Радевић, *Мешовита грађа*, 7, Београд 1979, 25, 27; Др Коста Динић, *Српски архив за целокупно лекарство*, св. 2, Београд 1907, 109.

Након ступања на престо, краљ Петар је Француску први пут посетио 16. новембра 1911. године. Као предводник демократије и франкофилства на Балкану, краљ Петар је у Паризу дочекан са знатно већим почастима него што је то припадало краљевини нашега значаја. Председник Француске Републике Арман Фалијер, уручио је краљу, као посебан знак захвалности за учешће у рату против Пруске, први примерак комеморативне медаље за рат 1870–1871. Краљ Петар је 17. новембра посетио и Сен-Сир где је дочекан са највишим почастима, а показан му је и кревет са бројем 205, који му је припадао током боравка у академији. У свечаном салону Академије висио је и велики портрет српског краља. Како је забележио француски „Мали журнал" од 26. новембра 1911. године, исте почасти и захвалност Петру је исказао и град Орлеан.[4] (сл. 4, 5)

За време Великог рата, непосредно након преласка српске војске преко Албаније у зиму 1915/1916. године, највећи европски листови величали су краља Петра I. Под насловом „Краљ херој", француска ревија „L'Illustration" од 6. марта 1916. године доноси чланак о краљу Петру. Француски песник Едмон Ростан, надахнут храброшћу краља Петра I приликом повлачења кроз Албанију, написао је и објавио песму „Четири вола краља Петра". Ростанова песма је већ на Солунском фронту била борбено надахнуће српским војницима. (сл. 6-11)

3. Класни другови краља Петра са Војне академије Сен-Сир приликом посете Београду, на великом степеништу Новог двора 1904. године
(Д. Бабац, *Петар I, краљ ослободилац*, стр. 131)
3. Camarades de promotion de Saint-Cyr le roi Pierre Ier de Serbie, à l'occasion de leur visite à Belgrade. Photographie prise sur l'escalier principal du Nouveau Palais, 1904
(D. Babac, *Petar I, kralj oslobodilac*, p. 131)

Велико поштовање Француске према краљу Петру I Карађорђевићу, огледа се у постављању споменика краљевима Петру и Александру, на почетку Булоњске шуме у Паризу, 1936. године. Такође, у Орлеану је подигнуто спомен обележје краљу Петру I. Петар I Карађорђевић има своју бисту и у Музеју Легије странаца у граду Обањ у Француској. (сл. 12)

Краљ Петар и даље живи у сећању Француза. У Авенији која носи његово име, на броју 41, 2011. године, поводом обележавања стогодишњице званичне посете краља Француској, постављена је спомен-

[4] Д. Бабац, *Петар I – краљ ослободилац*, Београд 2019, 32.

-плоча са рељефом на којој пише: „Краљ Петар Први од Србије (1903–1921). Сенсирски ђак, демократа, пријатељ Француске, модернизатор Србије, херој ослободилац. У част стогодишњице његове посете Француској (1911–2011)". Том приликом, на свечаној церемонији, наглашено је како за име српског краља Петра I деца у Француској знају из уџбеника, а у војним академијама изучавају као једну од светлих фигура француских савезништва у југоисточној Европи.[5]

Константин Коста Динић је рођен 1854. године у Брусници, надомак Горњег Милановца. Недуго по његовом рођењу, породица се сели у Београд, где му је отац био члан Апелационог суда.

Како су Динићи били противници династије Обреновић, Коста је у Алавантићевој афери окривљен за велеиздају и осуђен на полицијски надзор. Том приликом одлази из Србије и прикључује се босанско-херцеговачким устаницима. Упознаје кнеза Петра који му је био даљи рођак преко породице Ненадовић.

Из Босне, Коста Динић одлази у Париз где је уписао Медицински факултет. За време студија 1885. године припала му је част да у име Краљевине Србије понесе венац на сахрани великог француског књижевника Виктора Игоа.[6] Године 1888. одбранио је докторску дисертацију на француском језику на тему кефира, тада још увек слабо истраженог млечног напитка, откривајући његове благодети, чиме привлачи велику пажњу европске научне јавности.[7] (сл. 13-15)

[5] А. Апостоловски, Краљ Петар и Француска, *Политика*, Београд, 18.12.2011.

[6] B. Pavlović, *Dr Kosta Dinić, prvi srpski lekar u crnoj Africi od 1897–1902. godine*, katalog, Muzej afričke umetnosti, Zbirka Vede i dr Zdravka Pečara, Beograd 1994, b.p.

[7] *L'Autorité*, Paris 24. februar 1888; *La Patrie*, Paris 23. februar 1888.

Le Petit Journal

ADMINISTRATION 5 CENT. SUPPLÉMENT ILLUSTRÉ 5 CENT. ABONNEMENTS

22ème Année Numéro 1.097

DIMANCHE 26 NOVEMBRE 1911

LE PRÉSIDENT DE LA RÉPUBLIQUE REMET LA MÉDAILLE DE 1870 A S. M. LE ROI PIERRE DE SERBIE

4. Француски председник Арман Фалијер уручује краљу Петру златну медаљу у Јелисејској палати за учешће у рату 1870/1871. Насловна страна француског часописа *Le Petit Journal*, 26. новембар 1911. године
4. Le président de la République française, M. Armand Fallières, lors de la remise de la médaille d'or au roi Pierre Ier de Serbie pour son engagement dans l'armée française lors de la guerre franco-prussienne de 1870-1871, Palais de l'Élysée.
(*Le Petit Journal*, édition du 26 novembre 1911)

У овом периоду је интензивна сарадња и преписка Косте Динића са Николом Пашићем и осталим радикалима у Србији. У Архиву Српске академије наука и уметности сачувано је писмо које је Динић са другим радикалима упутио непознатом француском посланику, у којем указују на тешке прилике народа у Србији који се бори за своју политичку слободу са молбом да подигне свој глас за одбрану демократије.[8] (сл. 16)

По завршетку студија Динић се враћа у родну Србију, где почиње да ради као лекар у Пироту и Смедеревској Паланци. Био је активан члан у Радикалној странци и две године народни посланик за пиротски округ.

Одслуживши годину дана затвора за учествовање у Чебинчевој афери[9], одлази у Женеву где постаје лични лекар кнеза Петра Карађорђевића[10]. Године 1896. одлази у Африку, као лекар при изградњи железнице у белгијском Конгу. Динић је боравио у Доњем Конгу који обухвата територију од Атлантског океана до Леополдвила. Поред француског који му је био као матерњи језик, Динић је у Африци научио и локални језик. На том послу остаје наредних шест година. Један је од оснивача прве болнице у Леополдвилу, данашњој престоници ДР Конга, Киншаси.[11] За рад у Конгу добио је писмо захвалности белгијског краља Леополда II, у којем му износи своја запажања и жеље у вези државне организације и продора цивилизације у тој далекој афричкој земљи.[12] Док је боравио у Африци, бригу о његовој ћерки Данки је водио кнез Петар Карађорђевић. (сл. 17)

5. Биста краља Петра коју је поклонио приликом посете Војној академији Сен-Сир
(Д. Бабац, *Петар I, краљ ослободилац*, стр. 176)
5. Buste du roi Pierre Ier de Serbie offert par ses soins à l'École militaire de Saint-Cyr à l'occasion de sa visite
(D. Babac, *Petar I, kralj oslobodilac*, p. 176)

[8] АСАНУ, Пашићева збирка, *Писма Николе Пашића Миши Свилокосићу*, бр. 7885/19.

[9] А. Раденић, *Прогони политичких противника у режиму Александра Обреновића 1893-1903*, Београд 1973, 251, 262; ИАБ, Првостепени суд за град Београд, год. 1895, к. 380, *Пресуда Првостепеног суда за варош Београд*, N 25429/94.

[10] Д. Живојиновић, *нав. дело*, 374.

[11] D. Janojlić, *Otkrio sidu pre 100 godina*, www.vesti-online.com/Stampano-izdanje/28-11-2010/Zavicajnik/99901/Otkrio-sidu-pre-100-godina.

[12] Писмо краља Леополда II упућено др Динићу, превод на српски језик, 16. јун 1897. Превод писма се чува у породици Белосавић.

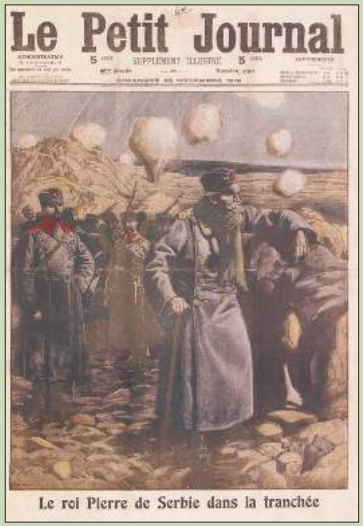

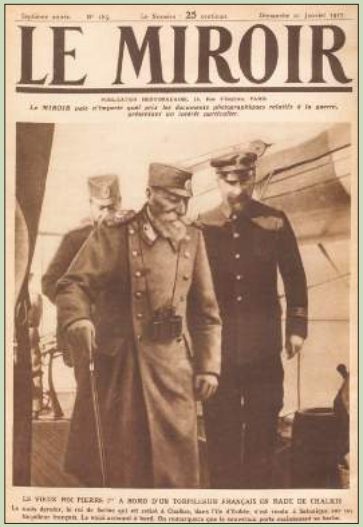

6-11. Француски часописи *Le Petit Journal, Les Hommes du Jour, L'Illustration...* су пратили живот краља Петра и редовно на насловним странама објављивали битне податке из његовог живота

6-11. *Le Petit Journal, Les Hommes du Jour, L'Illustration* ainsi que de nombreux titres de la presse française ont régulièrement suivi l'actualité du roi Pierre Ier de Serbie, et mis celui-ci à l'honneur en publiant en couverture les évènements importants de sa vie

Треба истаћи да се током свог боравка у Африци, Коста Динић, као лекар, сусрео са два случаја, која поједини историчари медицине, на основу описане клиничке слике, сматрају првим случајевима AIDS-a. Динић је записао у свом дневнику да је код једног пацијента видео незабележену пнеумонију плућа, а опис слике, то данас знамо, упућује на сиду (AIDS). Такође, описујући у свом дневнику живот радника који су крчили конгоанску прашуму, забележио је и случај карцинома коже, који ће, након утврђења клиничке слике заједно са својим пријатељем, др Капошијем, остати забележен у дијагностици као Капошијев сарком, још један од симптома сиде.[13] (сл. 18)

На путу из Конга у Европу 1903. године сазнао је за крај династије Обреновић. Мајски преврат је био прекретница у политичкој историји Србије и означио је нову етапу у животу Косте Динића.

Повратком у Србију, постављен је за физикуса округа београдског, а потом и личног лекара и повереника свог пријатеља и саборца, краља Петра I Карађорђевића.[14] Неколико месеци у 1906. години, обављао је дужност краљевог секретара (у ађутантском дневнику као секретар помиње се од 26. априла до 12. октобра).

За посебне заслуге за домовину одликован је орденом Карађорђеве звезде четвртог степена 8. септембра 1904. године.[15] (сл. 19)

Др Коста Динић је био тзв. краљев „човек из сенке". Увек уз краља Петра I, припадао је његовом најближем интелектуалном окружењу и познавао је све најутицајније људе тог времена. Устаник у БиХ, саборац, лични лекар краља Петра I, истовремено

12. Споменик краљу Петру у Орлеану, где се борио током француско-пруског рата 1870/71. године (https://sr.wikipedia.org/sr-el/Петар_I_Карађорђевић, 04.10.2019.)
12. Stèle commémorative dédiée au roi Pierre Ier de Serbie à Orléans, en souvenir de son engagement dans l'armée française lors de la guerre franco-prussienne de 1870–1871 (https://sr.wikipedia.org/sr-el/Петар_I_Карађорђевић, le 4 Octobre 2019)

[13] М. Протић, Б. Павловић, Доктор Коста Динић, Први наш лекар на тлу Африке крајем прошлог века, *Симпозијум поводом 30-годишњице Првог конгреса партизанских лекара Југославије*, Зборник радова, Босански Петровац 21-23. септембар 1972, 355.

[14] *Српске новине*, Београд 12. август 1903, 1; *Државни календар* за 1904, 34; Исто за 1905, 31, 158; Исто за 1906, 34, 158.

[15] *Српске новине*, Београд 8. септембар 1904, 2.

и његов блиски сарадник и поуздан саветник, др Динић је заједно са Јаковом Јашом Ненадовићем и Живојином Балугџићем утицао на краља, а тиме и на политику земље, посебно на односе двора, странака и јавности. Један од примера је и када су српска влада и Двор одлучили да се српска војска опреми модерном, брзометном артиљеријом и да гради стратегијски важне железничке пруге. Зато је требало обезбедити зајмове у иностранству и донети одлуку чије ће се наоружање поручити. Дуг тзв. царински рат између Србије и Аустро-Угарске резултирао је куповином наоружања у Француској, за шта се залагао и Динић. Финансијске и економске корелације две државе крунисане су и културно-научном сарадњом српских и француских интелектуалаца.

Услед великог броја грозница које је преболео у Конгу, организам му је био ослабљен и Динић умире 1907. године. Сахрањен је на Новом гробљу у Београду, у гробници коју је купио краљ Петар I. На одар покојника венце су положили краљ Петар I, престолонаследник Ђорђе, краљевић Александар, принцеза Јелена и принц Павле.[16]

Након смрти Косте Динића, краљ Петар је наставио на афирмацији француских демократских начела у политици и животу Србије, сматрајући их неопходним за даљи напредак, као и за њен приступ у круг развијених европских држава.

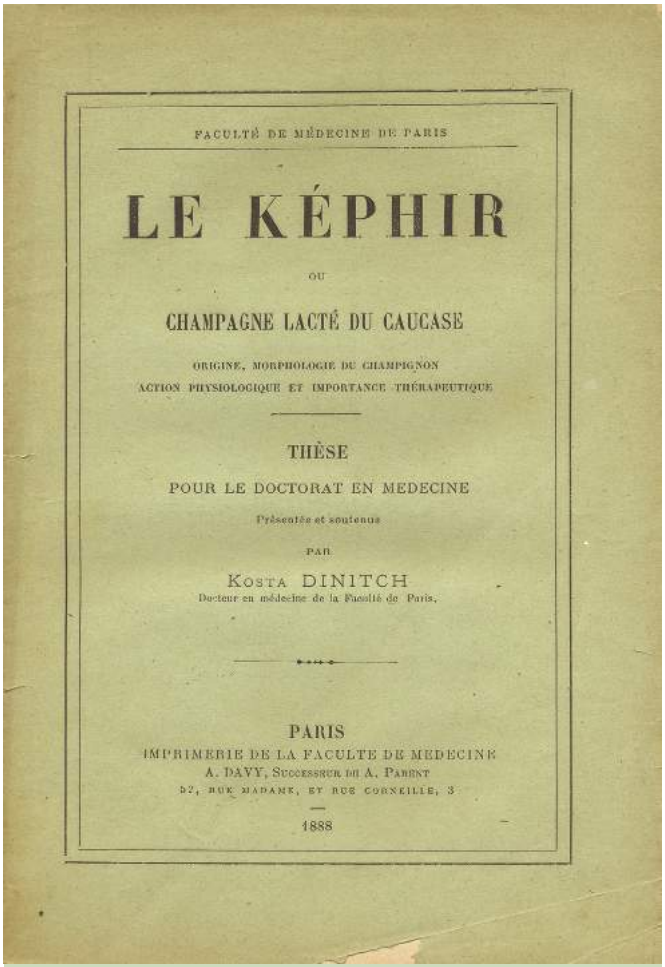
FACULTÉ DE MÉDECINE DE PARIS

LE KÉPHIR

OU

CHAMPAGNE LACTÉ DU CAUCASE

ORIGINE, MORPHOLOGIE DU CHAMPIGNON
ACTION PHYSIOLOGIQUE ET IMPORTANCE THÉRAPEUTIQUE

THÈSE

POUR LE DOCTORAT EN MEDECINE

Présentée et soutenue

PAR

KOSTA DINITCH

Docteur en médecine de la Faculté de Paris.

PARIS

IMPRIMERIE DE LA FACULTE DE MEDECINE
A. DAVY, SUCCESSEUR DE A. PARENT
52, RUE MADAME, ET RUE CORNEILLE, 3

1888

13. Докторска дисертација Косте Динића, 1888, Народна библиотека Србије II 60246
13. Thèse de doctorat en médecine de Kosta Dinitch, 1888 (Bibliothèque nationale de Serbie, II 60246)

Др Коста Динић је први српски истраживач и етнограф тропске Африке. У периоду између 1896. и 1903. године др Динић је, поред својих редовних лекарских обавеза у Конгу, прикупљао изванредне уметничке и занатске предмете као и многобројно оружје домородаца које је приликом повратка у Србију са собом донео. Из његових писама видимо вредност и бројност сакупљених предмета. Створио је збирку која би, да је у целини сачувана, представљала највећу збирку материјалних споменика конгоанске

[16] *Политика*, Београд 20. јануар 1907, 2; Исто, 30. јануар – 1. фебруар 1907.

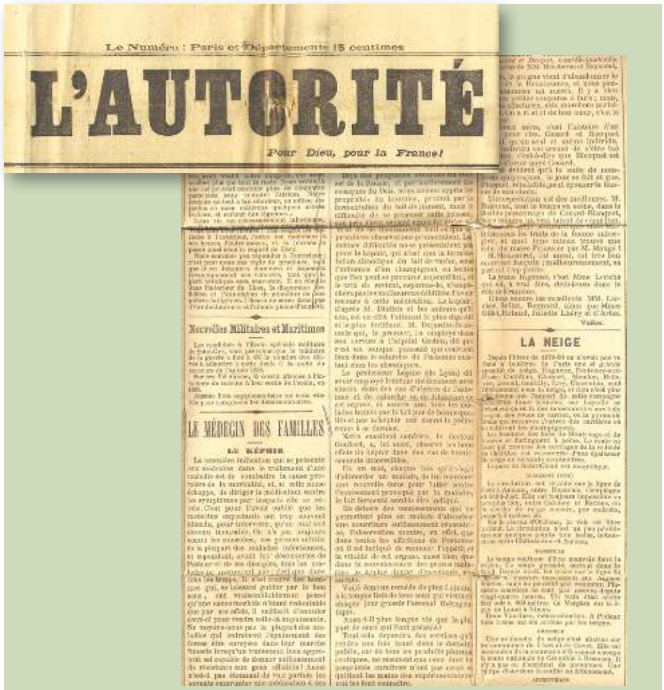
Le Numéro : Paris et Départements 15 centimes

L'AUTORITÉ

Pour Dieu, pour la France!

14. *L'Autorité* – 24. februar 1888. godine
14. *L'Autorité*, journal du 24 février 1888.

15 centimes le Numéro

LA PATRIE

15. *La Patrie* – 23. februar 1888. godine
15. *La Patrie*, journal du 23 février 1888.

културе у Србији. Ипак, постојање једне такве збирке као и збирке оружја краља Петра I коју је добио на поклон од др Динића, представља један сјајан моменат у историји развоја ваневропских збирки у Србији.[17] (сл. 20-21)

Из Африке је донео до тада највећу збирку материјалних споменика подсахарске културе која је садржала: ратне ножеве и ножеве за одсецање глава, бодеже, копља, секире, мачеве, стреле, штит. Пажњу привлаче и маске за различите ритуале, одећа, предмети од слоноваче, кљове, дрвена фигура претка народа Балуба, луле, тридесетак фотографија тадашњих становника и призора Конга, музички инструмент-санза, барутница, плетене корпе, асуре, кожа мравоједа и још много тога. Један део је поклонио краљу Петру (оружје се чува у Војном музеју у Београду) а део који је задржао за себе, чува се у породичној заоставштини. (сл. 22)

Збирка јаја европских птица се налази у Природњачком музеју у Београду. Услед ратова и других неприлика, број експоната је смањен, тако да сада износи 374 јаја од 175 врста птица. (сл. 23)

[17] А. Цицовић, *Коста Динић*, каталог изложбе, 13. септембар – 9. октобар 2012, Музеј рудничко-таковског краја, Горњи Милановац.

Кнезу Павлу и пријатељу др Поповићу је поклонио по збирку лептирова коју је донео у Србију, али оне на жалост нису сачуване.

У Архиву Србије су похрањена писма која је Динић писао кнезу Петру током свог боравка у Африци.[18] Писма представљају најдрагоценији извор података за стварање целовитије слике о животу др Косте Динића. Она нам омогућавају да лакше проникнемо у оно што сачувана, званична документа тешко откривају – да разумемо и сазнамо његова осећања, жеље, амбиције и интересовања, мисли са којима леже и устаје. Обимна коресподенција коју је Динић водио са кнезом Петром открила је многе појединости о односима између Динића и будућег краља (писма обилују информацијама од свакодневних ситница и шала до породичних питања и проблема), али и о друштвеним приликама у Србији крајем XIX века. Коста Динић је обележавао свако писмо које је кнезу слао из Африке и последње које је упутио носи број 65. Нашу недоумицу како нису сачувана писма кнеза Петра Карађорђевића упућена Кости, открили смо управо у једном Динићевом писму у коме каже да је уништио сва кнежева писма како му је кнез рекао.[19] (сл. 24)

Немирни и радознали дух није допустио Кости Динићу да свој животни век проживи као већина његових сународника и савременика. Живот Косте Динића је још од ране младости био непрестана борба, пуна успона и падова: од алавантићеве и чебинчеве афере, преко босанско-херцеговачког устанка, боравка у Африци до личног краљевог лекара. Образован, одважан, политички неподобан и одбачен, потом рехабилитован, унапређен, а после свега заборављен.

[18] АС, В.Ј. Марамбо, ф. 1, *Писма др Косте Динића из Конга 1896–1903*.
[19] А. Цицовић, *нав. дело*, 109.

Необјављени извори

Архив Србије, В. Ј. Марамбо, фасцикла 1, *Писма др Косте Динића из Конга 1896–1903*.
Архив САНУ, Пашићева збирка, *Писма Николе Пашића Миши Свилокосићу*, бр. 7885/19.
Историјски архив Београда, Првостепени суд за град Београд, год. 1895, к. 380, *Пресуда Првостепеног суда за варош Београд*, N 25429/94.
Фотодокументација породице Белосавић

Објављени извори

Државни календар Краљевине Србије (са шематизмом), Београд, 1904, 34, 150; 1905, 31, 158, 162; 1906, 34, 158, 162; 1907.
Раденић Андрија, *Прогони политичких противника у режиму Александра Обреновића 1893–1903*, Београд 1973

Штампа

Апостоловски Александар, Краљ Петар и Француска, *Политика*, Београд, 18. 12. 2011.
L'Autorité, Paris 24. februar 1888.
La Patrie, Paris 23. februar 1888. godine.
Политика, Београд 20. јануар 1907, 2; 30-31. јануар 1907, 4; 1. фебруар 1907, 4.
Српске новине, Београд 12. август 1903, 1; 8. септембар 1904, 2.

Литература

Antić Čedomir, *Četrnaesti vojvoda i devet baba, iz društvene istorije novovekovne Srbije*, Beograd 2009, 110-116.
Бабац, Душан М., *Петар I – краљ ослободилац*, Београд 2019.
Белосавић-Миловановић Олга, Динић Коста, *Енциклопедија Српског народа*, Београд 2008, 291.
Бујас Милица, Динић Коста, *Српски биографски речник*, књ. 3, Д-З, Нови Сад 2007, 288-289.
Ђорђевић Димитрије, *Царински рат Аустро-Угарске и Србије 1906–1911*, Београд 1962.
Живојиновић Драгољуб Р., *Петар I Карађорђевић, живот и дело, у изгнанству 1844–1903*. године, Београд 1988.
Janojlić Dragoljub, *Otkrio sidu pre 100 godina*, www.vesti-online.com/Stampano-izdanje/28-11-2010/Zavicajnik/99901/Otkrio-sidu-pre-100-godina.
Јовановић Слободан, *Влада Александра Обреновића*, књ. I (1889–1897), Београд 1929.
Јовановић Слободан, *Влада Милана Обреновића*, књ. I, Београд 1934.
Казимировић Васа, *Црна рука, личности и догађаји у Србији од преврата 1903. до Солунског процеса 1917. године*, Крагујевац-Београд 1997.
Костић Братислава, *Ново гробље у Београду*, Београд 1999.
Милановић Милена, *Биографски лексикон Познати српски лекари*, Београд; Торонто 2005, 205.
Pavlović Antica, *Skulptura na beogradskom Novom groblju*, katalog, Beograd 1962.
Pavlović Budimir, *Dr Kosta Dinić, prvi srpski lekar u crnoj Africi od 1897–1902. godine*, katalog, Muzej afričke umetnosti, Zbirka Vede i dr Zdravka Pečara, Beograd 1994.
Петар Мркоњић (Петар А. Карађорђевић), Дневни записници једног усташа о босанско-херцеговачком устанку 1875–1876. године, припремили М. Стевчић и М. Радевић, *Мешовита грађа*, 7, Београд, 1979, 9-148.
Петровић Ђурђица, *Оружје Африке*, каталог 2, Београд, 1962.
Petrović Đurđica, Poreklo zbirke oružja iz Konga u Vojnom muzeju JNA, *Vesnik Vojnog muzeja JNA*, 8-9, Beograd 1963, 227-237.
Проф. др Протић Михаило, др Павловић Будимир, Доктор Коста Динић, Први наш лекар на тлу Африке крајем прошлог века, *Симпозијум поводом 30-годишњице Првог конгреса партизанских лекара Југославије*, Зборник радова, Босански Петровац 21-23. септембар 1972, 355-357.
Рајчевић Милорад, *Из жарке Африке*, Београд 1925.
Српска писма из Конга – Др. К. Динић, Београд 1994.
Станковић Даліборка, *Збирка птица Природњачког музеја: каталошки преглед Историјске збирке јаја*, Рад за стручно звање виши кустос, Природњачки музеј, Београд 2012.
Цицовић Ана, *Коста Динић*, каталог изложбе, 13. септембар – 9. октобар 2012, Музеј рудничко-таковског краја, Горњи Милановац.

Sur les traces de Pierre Ier, roi de Serbie et de Kosta Dinitch, illustre médecin serbe

La période mouvementée de la fin du XIXème et du début du XXème siècle aura touché l'Europe toute entière et la Serbie ne fut pas épargnée. Guerres, insurrections, assassinats et coups d'état furent monnaie courante.

C'est une amitié sincère et durable qui s'est nouée au fil des années entre le roi Pierre Ier de Serbie et Kosta Dinitch. Il se rencontrent lors du soulèvement des Serbes de Bosnie-Herzégovine contre les Ottomans en 1875. Pendant les années suivantes qu'ils passeront en exil en France, en Suisse ou au Congo belge, ils furent toujours l'un pour l'autre une source d'inspiration et un précieux soutien.

Après le sanglant «Coup d'État de mai» du 29 mai 1903, au cours duquel le roi et la reine de Serbie furent assassinés dans leur palais de Belgrade, Pierre Karageorgévitch est désigné roi de Serbie par l'Assemblée nationale serbe. Une mission est alors envoyée à Genève pour le ramener dans le pays. Il monte sur le trône sous le nom de Pierre Ier et se met au service de son peuple. Avec l'aide de son ami Kosta Dinitch et prenant exemple sur la France, il se consacre au développement de la science, de la culture, de l'éducation et de l'économie de la Serbie.

De son vivant, le roi Pierre Ier de Serbie est déjà une légende. Exemplaire, véritable meneur d'hommes, il est le roi préféré de son peuple. Son courage et son honnêteté font de lui un souverain aimé de tous, œuvrant à la modernisation politique et sociale de la Serbie, ainsi qu'au développement et à l'épanouissement de son peuple. Nous commémorons cette année le 175ème anniversaire de sa naissance.

* * *

Né en 1844, Pierre Karageorgévitch est le petit-fils de Karageorges Pétrovitch, chef de la première insurrection serbe contre les Turcs. Il est le fils du prince Alexandre Karageorgévitch et sa mère, Persida, était la petite fille du Voïvode Jakov Nénadovitch qui joua également un rôle important lors du premier soulèvement serbe.

Après avoir passé son enfance en Serbie, le prince Pierre Karageorgévitch s'installe à Genève en 1858. C'est alors qu'il apprend que son père, le prince Alexandre Karageorgévitch, est contraint d'abdiquer en faveur de la dynastie Obrénovitch par décision de *l'Assemblée de la Saint André*. Il poursuit sa scolarité à Genève, puis entre au Collège Sainte-Barbe de Paris en 1861.

Le 5 novembre 1865, le gouvernement français autorise le prince Pierre Karageorgévitch à intégrer la prestigieuse École militaire de Saint-Cyr, à titre étranger. Ses camarades le connaissent sous le pseudonyme de Pierre Kara. Peu d'informations sur cette période de sa vie et sur ces années passées à Saint-Cyr nous sont parvenues. Nous savons toutefois qu'il logeait dans un élégant petit appartement, situé boulevard Malesherbes, et qu'il aimait la photographie et la peinture. En 1864, il sort de l'école avec le grade de sous-lieutenant puis il est admis à l'École d'application de l'artillerie et du génie de Metz pour perfectionner sa formation militaire et politique. Il achève ses études en 1867 (image 1).

Ce long séjour en France contribue à la formation de ses idées politiques notamment concernant le régime parlementaire, la liberté de la presse, le concept de démocratie et le fonctionnement des institutions. Lorsque la guerre franco-prussienne éclate, il considère comme son devoir de débuter sa carrière militaire sous le drapeau français. En 1870, il rejoint le 15ème corps de la Légion étrangère et se distingue dans les batailles d'Orléans, et dans la bataille de Villersexel le 9 janvier 1871. Pour récompenser ses mérites et son courage, sa candidature à une distinction sera proposée à trois reprises. Il sera décoré de la Grand-Croix de la Légion d'honneur lors de sa visite à Paris en 1911. Le roi Pierre Ier de Serbie aura aimé la France comme sa seconde patrie.

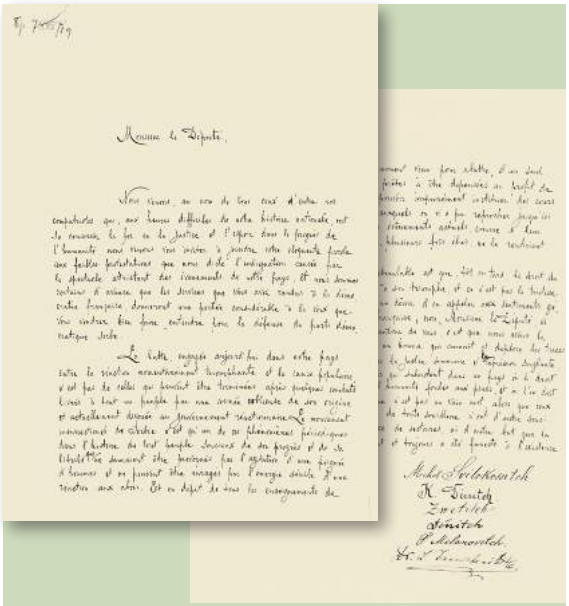

16. Писмо француском посланику о стању у Србији, АСАНУ, Писма Н. Пашића Миши Свилокосићу, бр 7885/19
16. Lettre sur la situation en Serbie adressée à un député français de l'époque (Académie serbe des Sciences et des Arts. Lettres de Nikola Pachitch envoyées à Micha Svilenkositch, numéro 7885/19)

Après la guerre, le prince se rend à Paris et commence, comme il le dira lui-même, "sa nouvelle vie". Alors qu'il s'était jusqu'alors consacré aux études et à son devoir militaire, il s'adonne désormais à la vie mondaine et aux plaisirs. Il est invité dans de nombreux salons parisiens, en particulier celui de la comtesse Troubetskoï où il rencontre Victor Hugo, Gustave Flaubert, Ivan Tourgueniev... Il fréquente théâtres et cafés à la mode et joue volontiers aux jeux de hasard. Il cultive un cercle d'amis proches, parmi lesquels figurent d'anciens camarades de Saint-Cyr, et dont fait partie le marquis de la Rose.

À cette époque débute une grave crise en Bosnie-Herzégovine, province de l'Empire ottoman. Les populations chrétiennes supportent de moins en moins la domination exercée par la Sublime Porte et une révolte éclate à Nevesinje au mois de juin 1875. Le prince Pierre Karageorgévitch, sous le pseudonyme de Petar Mrkonjitch, fait partie des insurgés serbes qui se révoltent contre les forces ottomanes. Il rencontre alors Kosta Dinitch qui prend également part au soulèvement. Cousins éloignés par la lignée des Nénadovitch, camarades de guerre, ils deviennent proches amis. Kosta Dinitch accompagne le prince lors de ses déplacements, à Rijeka puis à Vienne, afin de procurer armes et munitions aux insurgés pour, dit-il, "aider la chose publique dans la mesure où ses forces juvéniles lui le permettent" (image 2).

La révolte est réprimée et le soulèvement se solde par un échec. Le prince Pierre Karageorgévitch se rend au Monténégro où il rencontre Zorka, la fille du prince Nikola Pétrovitch. Ils se marient en 1883 et s'installent la même année à Paris pour une courte période. Ils vivent modestement, mais vraisemblablement heureux. Toutefois, la princesse Zorka souffre de vivre loin de son pays natal et ils décident de retourner à Cetinje, au Monténégro. Au décès prématuré de son épouse en 1890, il s'installe à Genève avec ses trois enfants. En avril 1894, il vend sa maison parisienne, située au numéro 82 de la rue Ordeneur.

Après le Coup d'État du 29 mai 1903, l'Assemblée nationale serbe convoque le prince Pierre Karageorgévitch. Par décret du 15 juin 1903, il est proclamé roi sous le titre de «Pierre, roi de Serbie». Une fois sur le trône, le roi porte l'amitié franco-serbe dans les Balkans et établit plusieurs accords de partenariat économique, bancaire et militaire avec la France. D'anciens camarades de Saint-Cyr lui rendent visite en 1903 à Belgrade et lui offrent un buste en marbre blanc à cette occasion. Ce buste, réalisé par son ami et camarade de promotion, le commandant Portalis (image 3), est installé devant l'escalier principal du Nouveau Palais.

Le 16 novembre 1911, le roi se rend en France en visite officielle pour la première fois depuis son couronnement. Véritable défenseur de la démocratie et de la francophilie, il est accueilli à Paris avec les honneurs réservés aux plus grands chefs d'état. Le président de la République française, M. Armand Fallières, lui remet le premier exemplaire de la médaille commémorative de la guerre de 1870–1871, en signe de reconnaissance pour son engagement dans les rangs de l'armée française lors de la guerre franco-prussienne. Le roi visite ensuite l'École Militaire de Saint-Cyr le 17 novembre, où il est reçu avec tous les honneurs. On lui montre le lit numéro 205 qui a été conservé et dans lequel il dormait lorsqu'il était saint-cyrien. Son portrait est installé dans le salon d'honneur. Comme en témoigne *Le Petit Journal* français dans l'édition du 26 novembre 1911, les mêmes honneurs et la même reconnaissance lui sont exprimés dans la ville d'Orléans (images 4 et 5).

Pendant la Première Guerre mondiale, après la retraite de l'armée serbe à travers les montagnes d'Albanie au cours de l'hiver 1915–1916, les plus grands journaux européens glorifient le roi Pierre Ier

17. Коста Динић у Африци, фотографија, власништво породице Белосавић
17. Photographie de Kosta Dinitch en Afrique (propriété de la famille Belosavitch)

18. Ратници, фотографија, власништво породице Белосавић
18. Photographie de guerriers (propriété de la famille Belosavitch)

de Serbie. Le journal *L'Illustration* dans son édition du 6 mars 1916 lui dédie un article intitulé "le Roi héros". Le poète et académicien français, Edmond Rostand, inspiré par le courage du roi lors de l'effroyable Golgotha albanais, écrit et publie un poème épique «Les quatre bœufs du roi Pierre» (images 6-11).

La France, qui porte une profonde et sincère estime au souverain serbe, érige un monument "en souvenir de Pierre de Serbie et d'Alexandre de Yougoslavie, amis et alliés de la France", aux abords du Bois de Boulogne à Paris, en 1936. À Orléans, une stèle commémorative est dédiée au roi Pierre Ier de Serbie dans un des parcs de la ville. Le roi possède également son buste dans le Musée de la Légion étrangère situé à Aubagne. (image 12).

En France, le souvenir du roi Pierre Ier de Serbie est encore présent dans les mémoires. En 2011, à l'occasion de la date anniversaire de sa visite officielle en France, une plaque commémorative est inaugurée au numéro 41 de l'avenue qui porte son nom. On peut y lire l'inscription suivante : «PIERRE IER DE SERBIE (1903–1921). SAINT-CYRIEN, DEMOCRATE, AMI DE LA FRANCE ET MODERNISATEUR DE LA SERBIE, HEROS LIBERATEUR. À l'occasion du centenaire de sa visite officielle en France (1911–2011)». Lors de la cérémonie, il fut mentionné que les enfants français connaissent le nom du roi Pierre Ier de Serbie par les livres et qu'il est toujours étudié dans les écoles militaires comme l'une des plus brillantes figures des pays alliés de la France.

Konstantin Kosta Dinitch est né en 1854 dans le village serbe de Brusnitsa, à Gornji Milanovats, en Serbie centrale. Lorsque son père est nommé membre à la Cour d'appel, la famille s'installe à Belgrade. Lorsque l'affaire d'Alavantitch éclate, la famille Dinitch est opposés à la dynastie royale Obrénovitch, et Kosta Dinitch est accusé de haute trahison. Une enquête de police est diligentée à son encontre. Après cet incident, il quitte la Serbie et rallie les insurgés serbes de Bosnie-Herzégovine.

Après avoir pris part au soulèvement, Kosta Dinitch se rend à Paris où il s'inscrit à la faculté de Médecine. En 1885, alors qu'il est encore étudiant, il assiste à l'enterrement de Victor Hugo et c'est lui qui sera désigné pour porter une couronne de fleurs au nom du royaume de Serbie. En 1888, il soutient une thèse de doctorat relative au kéfir, boisson lactique peu connue à cette époque-là et dont il découvre les bienfaits thérapeutiques. La publication de ses travaux le fera remarquer dans les milieux scientifiques européens (images 13-15).

Durant cette période, il collabore activement avec le Parti radical de Serbie et entretient une correspondance nourrie avec Nikola Pachitch, fondateur et chef du Parti radical de Serbie, ainsi qu'avec d'autres membres du parti. Les archives de l'Académie serbe des Sciences et des Arts ont conservés une lettre écrite en français que Kosta Dinitch et d'autres membres du Parti radical ont adressé à un député français de l'époque. Dans cette lettre, il exprime le difficile combat du peuple serbe pour conquérir sa liberté politique et demande au député français de bien vouloir apporter son soutien et faire entendre sa voix pour défendre les principes démocratiques (image 16).

Après avoir achevé ses études, il retourne vivre en Serbie pour exercer la fonction de médecin dans le district de Pirot et de Smederevska Palanka. Il poursuit son engagement politique comme membre actif du Parti radical, pour lequel il fut élu député de l'Assemblée de Pirot à deux reprises.

Suite à une nouvelle affaire, l'affaire dite de «Čebinac», il est condamné à un an d'emprisonnement. Il se rend par la suite à Genève et se met au service du prince Pierre Karageorgévitch en devenant son médecin personnel. En 1896, il part pour le Congo belge où il est engagé comme médecin sur un chantier de construction de lignes de

chemin de fer. Kosta Dinitch séjourne ensuite dans la province du Bas-Congo, qui couvre le territoire qui s'étend de l'océan Atlantique à Léopoldville. Il parle la langue française aussi parfaitement qu'il s'exprime dans sa langue maternelle, et durant son séjour en Afrique, il s'emploie à apprendre l'un des nombreux dialectes du pays. Il occupe ce poste de médecin pendant six années et fut l'un des fondateurs de la première clinique de Léopoldville, actuelle capitale de la République démocratique du Congo-Kinshasa. Pour la qualité de son travail et pour son implication lors de ces années passées au Congo, Kosta Dinitch reçut une lettre de remerciement du roi belge Léopold II. Dans cette lettre, le roi de Belgique lui fait part de ses remarques et aspirations quand à l'organisation de l'État congolais et à la pénétration de la civilisation européenne dans ce lointain pays africain. Lors de son séjour en Afrique, il confiera sa fille Danka au prince Pierre Karageorgévitch qui prendra soin d'elle (image 17).

19. Коста Динић, 1903–1907, фотографија,
власништво породице Белосавић
19. Photographie du Dr Kosta Dinitch, 1903–1907
(propriété de la famille Belosavitch)

Il est à noter que pendant l'exercice de sa profession de médecin en Afrique, Kosta Dinitch eut à soigner deux patients que les historiens de la médecine considèrent, d'après les signes cliniques décrits, comme les premiers cas historiques du sida. Il écrit dans son journal que l'un des patients souffrait d'une infection pulmonaire particulière. Selon la description qu'il en fait et d'après l'avancée actuelle des recherches, il s'agit très probablement d'un malade souffrant du virus du sida. Il rapporte également dans son journal le quotidien des travailleurs qui traversent la forêt vierge congolaise et parmi lesquels il a relevé un cas de carcinome de la peau. Son ami, le docteur Kaposi, en fera la constatation clinique. Cette tumeur est un des symptômes diagnostiqués dans la maladie du sida et sera enregistrée sous le nom de «sarcome de Kaposi» (image 18).

Kosta Dinitch rentre en Serbie en 1903. Sur le chemin de retour, il apprend la nouvelle du *Coup d'État de mai* et le renversement soudain de la dynastie Obrénovitch. Cet événement fut un tournant brutal dans l'histoire politique de la Serbie. En conséquence, il n'y avait plus d'obstacle à son retour à Belgrade.

La même année, il est nommé médecin du district de Belgrade, puis médecin personnel et homme de confiance de son ami et camarade de guerre, le roi Pierre Ier de Serbie. En 1906, pendant plusieurs mois, il exerce la fonction de sécretaire du roi. Le journal de l'adjudant précise qu'il exercera cette fonction du 26 avril au 12 octobre. Le 8 septembre 1904, il est décoré de l'Ordre de l'Étoile de Karageorges du quatrième grade, pour ses mérites distingués et son engagement au service de la patrie (image 19).

Le docteur Kosta Dinitch fut véritablement „l'homme de l'ombre" du roi. Ami fidèle, il fit partie du cercle restreint d'intellectuels qui entouraient le roi et il côtoya tous les hommes les plus influents de son temps. Camarade de guerre du roi Pierre Ier de Serbie lors de l'insurrection en Bosnie-Herzégovine, médecin personnel du roi, proche collaborateur et conseiller, Kosta Dinitch fut, ainsi que Jakov Jacha Nénadovitch et Živojin Balugdžitch, l'une des rares personnes en qui le roi avait toute confiance. Ces trois hommes influencèrent ainsi la politique du pays, et plus particulièrement les relations entre le Palais, les différents partis politiques et le peuple. Kosta Dinitch eut par exemple un rôle influent dans la décision stratégique du gouvernement serbe et du Palais de moderniser l'armée serbe en l'équipant d'une artillerie à tir rapide et en développant le réseau ferroviaire du pays. Pour ce faire, il fut nécessaire de faire des emprunts publics à l'étranger et choisir le pays auprès duquel les armes seraient commandées. En raison de la guerre douanière entre la Serbie et l'Empire austro-hongrois et sous l'impulsion de Kosta Dinitch, la Serbie se tourna vers la France pour l'acquisition de ces armes. Les collaborations financières et économiques entre les deux pays furent fructueuses et renforcées par des échanges culturels et scientifiques de grande qualité entre intellectuels serbes et français.

20. Зид са оружјем у кући Косте Динића, фотографија, власништво породице Белосавић
20. Photographie d'armes suspendues au mur de la maison de Kosta Dinitch (propriété de la famille Belosavitch)

21. Кожа мравоједа, власништво породице Белосавић
21. Peau de tamanoir (propriété de la famille Belosavitch)

Affaibli par de nombreuses fièvres lors de son séjour au Congo, Kosta Dinitch s'éteint en 1907. Il est enterré au Nouveau cimetière de Belgrade et c'est le roi lui-même qui fit l'acquisition de la sépulture dans laquelle il repose. Le roi Pierre Ier de Serbie, le régent Georges, le prince Alexandre, la princesse Jelena et le prince Pavle déposèrent en hommage des couronnes de fleurs sur son cercueil.

Après la disparition de son ami, le roi Pierre Ier de Serbie continua d'affirmer les principes démocratiques français dans la vie et la politique de la Serbie. Il estimait ces valeurs nécessaires au progrès de son pays et avait à coeur que la Serbie figure au rang des nations européennes qui comptent.

Le docteur Kosta Dinitch fut le tout premier explorateur serbe. Il fut un ethnographe de premier plan de l'Afrique subsaharienne et un collectionneur passionné. Entre 1896 et 1903, période pendant laquelle il exerça

la médecine au Congo, il collecte un nombre important d'objets d'art et d'artisanat. Il collectionne de nombreuses armes appartenant aux populations locales et qu'il rapporte de son voyage en Afrique subsaharienne en Serbie. Ses lettres témoignent de la valeur et de l'abondance des objets collectionnés. Si elle avait été conservée dans son intégralité, cette collection exceptionnelle aurait représenté la plus grande collection d'objets de culture congolaise en Serbie. Cette collection unique, probablement la plus grande à son époque, ainsi que la collection d'armes offerte au roi Pierre Ier de Serbie, sont une contribution remarquable pour l'enrichissement des collections extra-européennes en Serbie (images 20 et 21). Cette collection était composée de couteaux de guerre, de haches qui servaient à la décapitation, de dagues, de javelots de parade, de machettes, d'épées, de flèches, de boucliers, de masques africains qui étaient portés en diverses occasions, de vêtements traditionnels, d'objets en ivoire sculptés, de défenses, de figures en bois représentant un ancêtre du peuple Baluba et de pipes. Il a également rapporté une trentaine de photographies d'autochtones et de scènes de vie quotidienne, un sanza (instrument de musique), une cartouchière, des paniers en osier, des nattes, une peau de tamanoir et encore bien d'autres objets typiques. Il a offert un grand nombre d'objets au roi, dont une collection d'armes qui est actuellement conservée au Musée militaire de Belgrade. Il a conservé une partie des objets pour lui-même, qui restent à ce jour dans le patrimoine familial (image 22).

La collection d'œufs d'oiseaux européens de Kosta Dinitch est conservée au Musée d'Histoire naturelle de Belgrade. Les guerres, la destruction et les vols ont entraîné la perte d'une large part de celle-ci. De nombreux spécimens ont disparu et la collection ne comporte plus que 374 oeufs pour 175 espèces d'oiseaux différentes. (image 23) La collection de papillons offerte au prince Pavle et celle offerte à son ami le Dr Popovitch ne nous sont malheureusement pas parvenues.

22. Коста Динић по повратку из Африке, фотографија, власништво породице Белосавић
22. Photographie de Kosta Dinitch à son retour d'Afrique (propriété de la famille Belosavitch)

23. Збирка јаја европских птица, Природњачки музеј у Београду
23. Collection d'œufs d'oiseaux européens (Musée d'Histoire naturelle de Belgrade, Serbie)

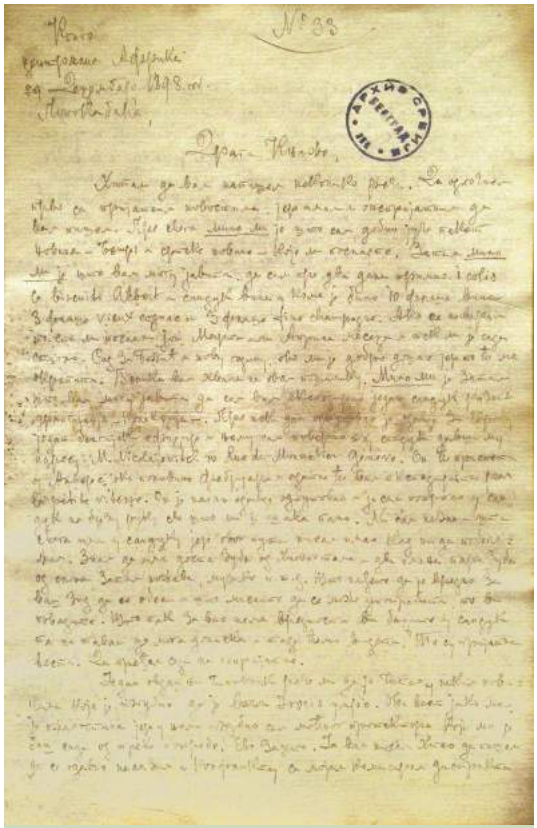

24. Писмо Динића упућено из Африке кнезу Петру, Архив Србије
24. Lettre de Kosta Dinitch, envoyée d'Afrique au prince Pierre Karageorgévitch (Archives de Serbie)

Dans les archives de Serbie sont conservées des lettres de Kosta Dinitch adressées au prince Pierre Karageorgévitch lors de son séjour en Afrique. Ces lettres représentent une source précieuse d'informations pour dessiner un portrait complet de Kosta Dinitch. Elles nous permettent d'appréhender plus facilement ce que les documents officiels laissent à peine transparaître. Leur lecture nous aide à saisir ses aspirations et quelles sont les ambitions, les intérêts et les pensées qui l'animent. La correspondance abondante qu'il entretenait avec le prince Pierre Karageorgévitch révèle de nombreux détails sur les relations privilégiées qu'il entretenait avec le futur roi. Leur correspondance abonde de détails : on y trouve des anecdotes de la vie quotidienne, des plaisanteries, des questions d'ordre familial et l'exposé de difficultés personnelles. On peut également y lire des commentaires sur la situation sociale en Serbie à la fin du XIXème siècle. Kosta Dinitch a numéroté chacune des lettres qu'il a envoyées d'Afrique au prince et la dernière porte le numéro 65. Les lettres du prince Pierre Karageorgévitch envoyées à Kosta Dinitch n'ont pas été conservées. Kosta Dinitch écrit dans une des lettres qu'il a détruit toutes les lettres du prince, comme celui-ci lui a conseillé (image de la lettre 24).

Esprit curieux et indomptable, Kosta Dinitch aura connu une vie extraordinaire. Dès son adolescence, sa vie fut une lutte constante faite de hauts et de bas. Comme de nombreux intellectuels serbes, il fut contraint plusieurs fois à prendre le chemin de l'exil. Le Dr Kosta Dinitch participa au soulèvement des Serbes de Bosnie-Herzégovine. Il fut le tout premier ethnographe de l'Afrique subsaharienne et ses travaux remarquables et son témoignage suscitèrent un grand intérêt de la part de la communauté scientifique européenne de l'époque. Érudit doté d'une âme d'aventurier, scientifique, collectionneur passionné, homme de confiance et médecin personnel du roi, Kosta Dinitch fut politiquement à contre-courant. Rejeté, condamné, il fut réhabilité puis promu pour finalement tomber dans l'oubli. Il nous lègue un héritage scientifique unique, précieusement conservé dans les musées et les archives de nombreuses institutions culturelles de Serbie.

Sources inédites

Archives de Serbie, V.J. Marambo, dossier 1, *Lettres du Dr Kosta Dinitch du Congo, 1896–1903*.
Archives de l'Académie serbe des Sciences et des Arts, Collection de Nikola Pachitch, *Lettres de Nikola Pachitch envoyées à Micha Svilenkositch*, numéro 7885/19.
Archives historiques de Belgrade, Tribunal de première instance, 1895, l. 380, *Jugement du Tribunal de première instance pour la ville de Belgrade*, N 25429/94.
Photographies, propriété de la famille Bélosavitch

Sources publiées

Calendrier national du royaume de Serbie (avec schématisme), Belgrade, 1904 (p. 34, 150), 1905 (p. 31, 158, 162), 1906 (p. 34, 158, 162) et 1907.
Раденић Андрија, *Прогони политичких противника у режиму Александра Обреновића 1893–1903*, Београд, 1973.

Presse

Apostolovski Aleksandar, Le roi Pierre Ier de Serbie et la France, *Политика*, journal serbe du 18 décembre 2011, Belgrade.
L'Autorité, journal du 24 février 1888, Paris.
La Patrie, journal du 23 février 1888, Paris.
Политика, journal serbe du 20 janvier 1907, du 30 et 31 janvier 1907 et du 1er février 1907, Belgrade.
Српске новине, journal serbe du 12 août 1903 et du 8 septembre 1904, Belgrade.

Bibliorgaphie

Antić Čedomir, *Četrnaesti vojvoda i devet baba, iz društvene istorije novovekovne Srbije*, Beograd 2009, p. 110-116.
Бабац, Душан М., *Петар I – краљ ослободилац*, Београд 2019.
Белосавић-Миловановић Олга, Динић Коста, *Енциклопедија Српског народа*, Београд 2008, p. 291.
Бујас Милица, Динић Коста, *Српски биографски речник*, књ. 3, Д-З, Нови Сад 2007, p. 288-289.
Ђорђевић Димитрије, *Царински рат Аустро-Угарске и Србије 1906–1911*, Београд 1962.
Живојиновић Драгољуб Р., *Петар I Карађорђевић, живот и дело, у изгнанству 1844–1903. године*, Београд 1988.
Janojlić Dragoljub, *Otkrio sidu pre 100 godina*, www.vesti-online.com/Stampano-izdanje/28-11-2010/Zavicajnik/99901/Otkrio-sidu-pre-100-godina.
Јовановић Слободан, *Влада Александра Обреновића,* књ. I (1889–1897), Београд 1929.
Јовановић Слободан, *Влада Милана Обреновића,* књ. I, Београд 1934.
Казимировић Васа, *Црна рука, личности и догађаји у Србији од преврата 1903. до Солунског процеса 1917. године*, Крагујевац-Београд 1997.
Костић Братислава, *Ново гробље у Београду*, Београд 1999.
Милановић Милена, *Биографски лексикон Познати српски лекари*, Београд; Торонто 2005, p. 205.
Pavlović Antica, *Skulptura na beogradskom Novom groblju*, katalog, Beograd 1962.
Pavlović Budimir, *Dr Kosta Dinić, prvi srpski lekar u crnoj Africi od 1897-1902. godine*, katalog, Muzej afričke umetnosti, Zbirka Vede i dr Zdravka Pečara, Beograd 1994.
Петар Мркоњић (Петар А. Карађорђевић), Дневни записници једног усташа о босанско-херцеговачком устанку 1875–1876. године, припремили М. Стевчић и М. Радевић, *Мешовита грађа*, 7, Београд, 1979, p. 9-148.
Петровић Ђурђица, *Оружје Африке*, каталог 2, Београд, 1962.
Petrović Đurđica, Poreklo zbirke oružja iz Konga u Vojnom muzeju JNA, *Vesnik Vojnog muzeja JNA*, 8-9, Beograd 1963, p. 227-237.
Проф. др Протић Михаило, др Павловић Будимир, Доктор Коста Динић, Први наш лекар на тлу Африке крајем прошлог века, *Симпозијум поводом 30-годишњице Првог конгреса партизанских лекара Југославије*, Зборник радова, Босански Петровац 21-23. септембар 1972, p. 355-357.
Рајчевић Милорад, *Из жарке Африке*, Београд 1925.
Српска писма из Конга - Др. К. Динић, Београд 1994.
Станковић Далиборка, *Збирка птица Природњачког музеја: каталошки преглед Историјске збирке јаја*, Рад за стручно звање виши кустос, Природњачки музеј, Београд 2012.
Цицовић Ана, *Коста Динић*, каталог изложбе, 13. септембар – 9. октобар 2012, Музеј рудничко-таковског краја, Горњи Милановац.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

321.61:929 Карађорђевић П. I(083.824)
61:929 Динић К.(083.824)
94(497.11)"18/19"(083.824)

ЦИЦОВИЋ, Ана, 1975-
Траговима Петра I Карађорђевића, краља Србије и Косте Динића, знаменитог српског лекара / Ана Цицовић ; [превод Снежана Лазић] ; [фотографије Саша Савовић, Павле Белосавић] = Sur les traces de Pierre Ier, roi de Serbie et de Kosta Dinitch, illustre médecin serbe / Ana Cicović ; [traduction Snežana Lazić] ; [photographies Saša Savović, Pavle Belosavić]. - Горњи Милановац : Музеј рудничко-таковског краја = Gornji Milanovac : Musée de la région de Takovo-Rudnik, 2019 (Topola : Hoteli Tri O). - 23 стр. : илустр. ; 21 x 21 cm

Тираж 200. - Напомене и библиографске референце уз текст. -
Библиографија: стр. 14 и 23. - Summary.

ISBN 978-86-82877-83-7

а) Карађорђевић, Петар I, српски краљ (1844-1921) -- Изложбени каталози б) Динић, Коста (1854-1907) -- Изложбени каталози в) Србија -- 19в-20в -- Изложбени каталози

COBISS.SR-ID 280896780